

NORGES HØYESTERETT

Den 17. mars 2005 avsa Høyesterett dom i

HR-2005-00433-A, (sak nr. 2004/1871), straffesak, anke,

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Erik Erland Holmen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Støle**: Saken gjelder reaksjonsfastsettelse ved domfellelse for grov legemsbeskadigelse og trusler. Spørsmålet er om det skal idømmes forvaring etter straffeloven § 39 c nr. 1.
- (2) Statsadvokatene i Agder satte 14. juli 2004 A under tiltale for flere straffbare forhold, hvorav ett tilfelle av overtredelse av straffeloven § 231 første straffalternativ jf. § 232 og ett tilfelle av overtredelse av straffeloven § 227 første straffalternativ. Grunnlaget var for disse forhold beskrevet slik:

”Torsdag 19. februar 2004 ca. kl. 03.15 ved Vestre Strandgate 32 i Kristiansand, stakk han B med kniv i bakre del av venstre brysthule. Kniven rammet venstre lunge, og det oppsto kraftig blødning. Skaden var livstruende.

...

Torsdag 19. februar 2004 – umiddelbart etter forholdet beskrevet under pkt. I – ved Vestre Strandgate 32 i Kristiansand, løp han etter C gjennom gaten og inn på utestedet Leopold med kniven hevet i høyre hånd. Han kastet et ølglass mot C uten å treffe ham. Deretter hugg han kniven flere ganger i døren inn til et biljardrom hvor C hadde søkt tilflukt og holdt døren igjen, samtidig som han ropte flere ganger ”kom ut for faen, kom ut din jævel så skal jeg ta deg”. Handlingen var skikket til å fremkalle alvorlig frykt.

...”

- (3) Utover disse forhold omfattet tiltalebeslutningen et grovt tyveri – fjerning av kniven fra sportsbutikken etter knusing av vindu – og dessuten et skadeverk som ikke hadde noen tilknytning til de øvrige forhold som ble begått den 19. februar 2004.

(4) Kristiansand tingrett avsa 23. september 2004 dom med slik domsslutning:

”I. A, født 0.0.83, dømmes for 1 – en – overtredelse av strl § 231 første straffalternativ jf. § 232, 1 – en – overtredelse av strl § 257 jf. § 258, 1 – en – overtredelse av strl § 227, første straffalternativ, og 1 – en – overtredelse av strl § 291, 1. ledd jf. 2. ledd.

Straffen settes til fengsel i 3 – tre – år, som en fellesstraff med resttiden etter prøveløslatelsen fra soning av Agder lagmannsretts dom 20. september 2001, og med fradrag 218 – tohundreogåttent – dager for utholdt varetekt på domstidspunktet, jf. strl § 62, 1. ledd.

II. A betaler erstatning og oppreisning til B med til sammen 43 920,- – førtitretusennihundreogtjue – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.”

(5) Påtalemyndigheten anket dommen og anførte at tiltalte måtte undergis forvaring. Tiltalte anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for domfellelsen for grov legemsbeskadigelse og subsidiært over straffutmålingen. Begge anker ble av lagmannsretten henvist til behandling.

(6) Agder lagmannsrett avsa 25. november 2004 dom med slik domsslutning:

”1. A, født 0.0.1983, dømmes for forbrytelse mot straffeloven § 231 første straffalternativ, jfr. § 232. For dette forhold og de forhold som er endelig avgjort ved tingrettens dom, settes straffen til forvaring etter straffeloven § 39 c nr. 1 med en tidsramme på 6 – seks – år og en minstetid på 4 – fire – år. I tidsrammen og minstetiden fragår 281 – tohundreogåttent – dager for utholdt varetektsfengsel.

2. Innen 2 – to – uker betaler A erstatning og oppreisning til B med til sammen kr. 63.920,- – sekstitretusennihundreogtjue –.”

(7) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen. Han har anført at vilkårene for å idømme forvaring ikke foreligger, og subsidiært at tidsrammen og minstetiden er satt for høyt. Påtalemyndigheten har anført at lagmannsretten med rette har idømt forvaring, og at dommen må stadfestes.

(8) **Jeg er kommet til** at lagmannsrettens dom på forvaring må stadfestes, men at tidsrammen og minstetiden bør settes noe lavere.

(9) Om det nærmere hendelsesforløp for den grove legemsbeskadigelsen overfor fornærmede B og truslene overfor fornærmede C, har lagmannsretten uttalt:

”For straffutmålingen legger lagmannsretten til grunn det faktiske hendelsesforløp som er fyldig gjengitt i tingrettens dom. Det legges således til grunn at etter en diskusjon mellom tiltalte og hans kamerat D på den ene side, og fornærmede B og C på den annen side, en diskusjon som resulterte i håndgemeng, knuste tiltalte en vindusrute i en sportsforretning og tok en kniv som lå i utstillingsvinduet. Han løp etter B, kastet seg over ham bakfra og stakk ham i ryggen med kniven. Knivstikket ble utført med stor kraft og rammet fornærmedes venstre lunge. Fornærmede segnet om på gaten. Tiltalte, fremdeles med kniven i hånden, løp så etter C, som flyktet inn på utestedet Leopold hvor han forskanset seg inne på biljardrommet. Tiltalte stakk kniven flere ganger i døren og ropte til C at han skulle komme ut. Det legges til grunn at tiltalte var meget

oppisset og rasende og lagmannsretten må som tingretten legge til grunn at tiltaltes formål med forfølgelsen av C var å stikke også ham med kniven.

Knivsticket i fornærmede Bs rygg førte til store innvendige blødninger og nødvendiggjorde en større operasjon hvorved venstre lungelapp måtte fjernes. Skaden var livstruende. Fornærmede ville etter all sannsynlighet ha omkommet om han ikke hurtig hadde kommet under legebehandling.”

- (10) Av tingrettens dom fremgår at det etter bevisførselen var uklart hva som var foranledningen til det som skjedde, og at det også var uklart om det var tiltalte og hans kamerat eller de to fornærmede som hadde startet håndgemenet. Da det forelå rimelig tvil om dette, ble det lagt til grunn for straffutmålingen at de fornærmede hadde startet det hele og var de førende i konfrontasjonen. Men det fremgår videre at episoden var i ferd med å oppløse seg da tiltalte knuste ruten til sportsforretningen, tok kniven og opptok forfølgelsen av de fornærmede. Jeg tilføyer at A ”var overstadig ruset på narkotika”.
- (11) Jeg går så over til å se på om vilkårene for forvaring er oppfylt.
- (12) Det er på det rene at domfellelsen for grov legemsbeskadigelse overfor fornærmede B er en ”alvorlig voldsforbrytelse” etter straffeloven § 39 c nr. 1 første alternativ. Jeg ser det heller ikke som tvilsomt at truslene mot fornærmede C må bedømmes som ”annen alvorlig forbrytelse som krenket andres liv, helse eller frihet”, jf. samme bestemmelse annet alternativ.
- (13) Spørsmålet er da om det er en nærliggende fare for at A på nytt vil begå en slik forbrytelse. I dette ligger at det må foreligge en kvalifisert risiko for tilbakefall, og at faren på domstidspunktet må vurderes som reell, jf. Rt. 2004 side 1518 avsnitt 33 med videre henvisninger.
- (14) Ved vurderingen må det tas utgangspunkt i de straffbare forhold som A nå er straffedømt for, jf. straffeloven § 39 c nr. 1 tredje punktum. Det dreier seg om meget alvorlige straffbare handlinger. Som det fremgår av det jeg har gjengitt fra lagmannsrettens domsgrunner, var den skaden som knivsticket påførte fornærmede B livstruende, og jeg legger til grunn lagmannsrettens vurdering av at dødsfølge ville vært sannsynlig dersom han ikke raskt hadde kommet under legebehandling.
- (15) Etter § 39 c nr. 1 fjerde punktum skal det ved farevurderingen ”særlig legges vekt på” om domfelte tidligere har begått eller forsøkt å begå en forbrytelse som nevnt i første punktum. A er straffedømt en rekke ganger for voldsforbrytelser, og han har benyttet kniv ved fem av disse. Som lagmannsretten har jeg særlig festet meg ved to av dem, og jeg finner det hensiktsmessig å gjengi følgende fra premissene:

”Ved Kristiansand byretts dom av 21. mars 2001 ble han dømt til 2 års fengsel for forsøk på voldtekt, hvorunder han stakk fornærmede i halsen med kniv. Knivsticket var nær ved å ramme halspulsåren. Hadde det skjedd ville fornærmedes liv neppe vært til å redde. Tiltalte anket over bevisbedømmelsen og straffutmålingen. Ved Agder lagmannsretts dom av 17. september 2001 ble straffen skjerpet til 2 år og 6 måneder.

Ved Kristiansand byretts dom av 21. mai 2001 ble tiltalte dømt til fengsel i 10 måneder for bl.a. ran hvorunder han truet fornærmede med kniv, andre trusler med kniv og legemsbeskadigelse med kniv. Legemsbeskadigelsen besto i at tiltalte stakk den fornærmede i halsen med kniven. Fornærmede ble påført et stikksår som streifet hovedpulsåren. Ved straffutmålingen bemerket byretten at tiltalte ved en rekke

anledninger har vært bevæpnet med kniv, og at han synes å ha lav terskel for å benytte kniv som våpen. Byretten bemerket også at knivstikket i fornærmedes hals lett kunne ha rammet hovedpulsåren med fatale konsekvenser for fornærmede. Lagmannsretten tiltrer denne vurdering.”

- (16) Jeg er enig med lagmannsretten i at begge domfellelsene må bedømmes som alvorlige voldsforbrytelser etter første punktum første alternativ, og jeg er videre enig i at disse voldsforbrytelsene – begge som nevnt begått ved knivstikking – må tillegges betydelig vekt ved farevurderingen.
- (17) Strafferegisteret tegner et bilde av en person som fra tidlige ungdomsår har begått straffbare handlinger, og der utviklingen har gått i retning av stadig mer alvorlig voldskriminalitet. Dertil har han over et meget langt tidsrom hatt et omfattende forbruk av narkotika, og det er en klar sammenheng mellom narkotikabruk og rus som følge av denne, og voldskriminaliteten. Det hører også med i bildet at A flere ganger har begått ny voldskriminalitet i prøvetiden etter betinget dom eller løslatelse på prøve. Og de alvorlige straffbare forhold som vår sak gjelder, er altså begått etter en sammenhengende frihetsberøvelse over et tidsrom på ca to og et halvt år fra februar 2001 til august 2003.
- (18) Så langt trekker dette etter mitt syn klart i retning av at vilkåret om kvalifisert fare for nye alvorlige voldsforbrytelser anses oppfylt. Det er imidlertid visse positive elementer i hans livssituasjon i dag som i noen grad trekker i motsatt retning. Jeg nevner at domfelte stort sett synes å ha klart seg godt under sitt opphold på folkehøyskolen høsten 2003. Han avla frivillig regelmessige urinprøver uten at det ble avdekket rusmiddelbruk, og han har fått et godt skussmål fra sitt opphold her. Uheldigvis ble han utvist herfra, angivelig på grunn av høyt sykefravær. Han hadde i denne tiden god støtte fra kjæresten, og dette forholdet er fortsatt intakt.
- (19) Men kort tid etter at domfelte var tilbake i sitt vante miljø i Kristiansand falt han tilbake til narkotikamisbruk, og dette kulminerte så i de straffbare handlinger som vår sak gjelder. I personundersøkelse 23. juni 2004 er blant annet fremhevet at ”siktete trenger omfattende bistand til å lære å forstå/bedømme situasjoner, og finne frem til alternative løsninger. Han må lære å kommunisere med andre og leve med de begrensninger hørselshemmingen setter. Personundersøker vurderer som viktig at siktete får bistand til å få oversikt over hva slags muligheter han har i.f.t. yrkesrettet opplæring/utdanning som kan kombineres med hans hørselshemming, rusproblemer og identitet som kriminell.”
- (20) Forsvareren har fremhevet at en tidsbestemt reaksjon vil etablere den nødvendige ramme for et slikt opplegg, jf. de muligheter som foreligger med utgangspunkt i straffgjennomføringsloven for å sikre en kontrollert tilbakeføring til samfunnet etter endt soning. Samtidig er det vist til at A ennå ikke hadde fylt 18 år da han begikk de voldsforbrytelser som ligger til grunn for siste straffedom forut for de forhold denne saken gjelder. Da disse handlinger ble begått, hadde han ennå ikke fylt 21 år. Betydningen av hans unge alder kommer jeg noe tilbake til.
- (21) Jeg er kommet til at de nevnte positive trekk ikke i tilstrekkelig grad avsvækker fareindikasjonen, og at det særlig i lys av de meget alvorlige voldsforbrytelser A nå er domfelt for, må sies å foreligge en reell fare for at han på nytt vil begå alvorlig voldsforbrytelse. Ikke minst det tidligere nevnte mønsteret med den klare sammenheng mellom narkotikamisbruk og slik kriminalitet tilsier en slik prognose.

- (22) Det er nær sammenheng mellom det vilkår jeg så langt har drøftet og grunnvilkåret for forvaring i straffeloven § 39 c – at tidsbestemt straff ikke anses tilstrekkelig til å verne samfunnet. Ved sammenligningen er det den maksimale samfunnsbeskyttelse som den tidsbestemte straff kan gi som skal vurderes opp mot det vern som forvaringen vil medføre, og det skal derfor ved sammenligningen legges til grunn at prøveløslatelse ikke finner sted, jf. blant annet Rt. 2004 side 209 avsnitt 21.
- (23) En eventuell fengselsstraff ville, på bakgrunn av de tidligere straffedommer og hensett til de handlinger han nå er domfelt for, ligge rundt tre og et halvt til fire år når det tas hensyn til følgende forhold: Han var ennå ikke fylt 18 år da de handlinger ble begått som ligger til grunn for de tidligere dommer, og det ville derfor ikke være grunnlag for å anvende straffeloven § 61 om forhøyet straff i gjentakelsestiltfeller, jf. samme bestemmelse annet ledd. Videre må det tas i betraktning at han ved pågripelsen straks erkjente de faktiske forhold. Selv om denne skjedde raskt på grunnlag av vitneobservasjoner, måtte dette ha gitt seg utslag ved en eventuell utmåling av tidsbestemt fengselsstraff. Og det måtte som nevnt legges til grunn at det var de fornærmede, og ikke domfelte og hans kamerat, som tok initiativet til uoverensstemmelsen, jf. opptakten til voldsutøvelsen som jeg tidligere har omtalt med henvisning til tingrettens dom.
- (24) Særlig tatt i betraktning at en samlet frihetsberøvelse på bortimot to og et halvt år da domfelte var i alderen 18 til 20 år ikke avholdt ham fra å begå ny alvorlig voldskriminalitet, mener jeg at hensynet til samfunnsvernet må gå foran domfeltes interesse i å få en tidsbegrenset reaksjon. Det er nok så at han med sin unge alder – nå 22 år – vil være klart yngre enn de lovovertredere som gjennomgående blir idømt forvaring. Men slik forholdene for øvrig ligger an, kan dette ikke tillegges avgjørende vekt.
- (25) Tidsrammen for forvaring kan passende settes til fem år. Minstetiden skal i samsvar med rettspraksis settes tilsvarende det som ville blitt idømt ved en tidsbestemt reaksjon, og da slik at det i denne relasjon tas hensyn til muligheten for prøveløslatelse etter soning av to tredjedeler av straffen. Etter dette bør minstetiden settes til to år og ni måneder.
- (26) Jeg stemmer etter dette for slik

D O M:

I lagmannsrettens dom – domsslutningen punkt 1 – gjøres den endring at tidsrammen settes til 5 – fem – år og minstetiden til 2 – to – år og 9 – ni – måneder.

- (27) Dommar **Utgård:** Eg er i det hovudsaklege og i resultatet einig med førstvoterande.
- (28) Dommer **Oftedal Broch:** Likeså.

(29) Dommer **Bruzelius:** Likeså.

(30) Justitiarius **Schei:** Likeså.

(31) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I lagmannsrettens dom – domsslutningen punkt 1 – gjøres den endring at tidsrammen settes til 5 – fem – år og minstetiden til 2 – to – år og 9 – ni – måneder.

Riktig utskrift bekreftes: